VIIKONVAIHDE

Yllättäviä löytöjä. UPM:n keskusarkistoon Valkeakoskelle on koottu paitsi metsäyhtiön historiaan niin myös yllättäviä aarteita. Sivu 14

Kansanmusiikin taitaja. Muusikko Mari Kaasinen muutti Hämeeseen Hausjärvelle ja alkoi pitää kansanmusiikkikoulua. Sivu 15

Kesän herkku. Herneenpalot odottavat jo syöjäänsä. Sivu 17

Vieläkö Kallassa riittää kalaa?

Muikku on sisävesiemme tärkein saaliskala. Heikentyneet kannat ja kallistuva polttoaine tekevät sen pyynnin kannattavuuden tänä kesänä kyseenalaiseksi.

PENTTI VÄNSKÄ

Matti (vas.) ja Erkki Hiltunen laskevat troolin. Tästä alkaa yksitoikkoinen matka kohti lopussa odottavaa kalansaalista.

KUOPIO (MT)
Kuu on vielä korkealla pilvettömällä taivaalla, kun pakettiauto kurvaa Kuopion kalasatamaan. Pelkääjän paikalta nousee mies avaamaan laiturille johtavan portin ja auto jatkaa matkaa kohti laiturin nokkaa.

Kuskina istunut mies hakee mukaan neljä styroksilaatikkoa jäähilettä ja sitten ollaan valmiita. Kalayhtymä Hiltunen lähtee tienaamaan elantoaan.

”Vielä meitä hulluja on vähän jäljellä”, virnuilee **Erkki Hiltunen** sisävesien ammattikalastajien määrästä.

”Kolme venekuntaa täällä Kallavedellä tiedän.”

Hiltunen astuu veneeseen, ja jäät noudettuaan hänen veljensä **Matti** astuu toiseen. Miehet ovat menossa kalastamaan ja heidän toiveissaan on muikkusaalis.

”Hajuhan täällä on mahtava, kun kaikki haisee kalalle”, Hiltunen varoittaa vieraitaan, vaikka hajua ei edes tunnu.

Matkan aikana pohditaan päivän kalastusreittiä eli vetoa. Miehet saavat vetää trooliaan ainoastaan laivaväylillä, joten vaihtoehtoja on kaksi. Neljä, jos vedon eri suunnat otetaan huomioon.

Kalastajalla ei ole vapaa-ajan ongelmia

Kalastajan päivä alkaa vuoden valoisimpaan aikaan yhden maissa aamuyöllä. Ennen kahdeksaa ollaan taas satamassa ja aletaan perata saalista.

Hiltuset myyvät kalansa isoihin kauppoihin tai itse Kuopion kauppahallissa.

Kolmen neljän aikaan päästään kotiin. Unta ei tarvitse houkutella.

”Kyllä jää televisio-ohjelmat katselematta.”

Päätoimisesti veljekset ovat kalastaneet vuodesta 1999. Alkuaikojen innossa unet jäivät muutamaan tuntiin vuorokaudessa.

Veljesten toiveena Kuopion kaupungin suuntaan ovat kunnolliset kalankäsittelytilat. Monissa pienemmissäkin kunnissa kalastajat pystyvät perkaamaan saalistaan koneellisesti sisätiloissa, joiden käytöstä kunta saa asianmukaisen korvauksen.

”Tai kai sitä saa peiliinkin katsoa. Ei ole osattu vaatia sellaista tarpeeksi.”

Matti Hiltunen kertoilee leppoisaan sävyyn vastoinkäymisistä ja onnenpotkuista kalastajanurallaan.

”Kerran kävi mielessä kilin ajatukset, kun oltiin kääntymässä kotia kohti. Tuli sellainen lumimyräkkä, ettei metriäkään nähnyt. Onneksi löydettiin vähän suojaisempaan poukamaan odottelemaan laantumista.”

Tänä vuonna muikkukanta on heikko

Hiltuset ovat varautuneet vaatimattomaan kalaonneen.

”Kallassa on ollut huono kanta tänä vuonna, ei ole huippusaalista tulossa. Moneen vuoteen ei ole onnistunut kutu.”

Muikkukannat vaihtelevat eri vesissä voimakkaasti. Esimerkiksi Pielisessä ja Konnevedessä on runsaasti sekä 2011 syntynyttä että vanhempaa kalaa.

Erkki Hiltunen nyökkää kaikuluotaimen suuntaan. Näytöllä vilisee pohjanmuotojen ja syvyyden lisäksi eri värisiä pisteitä ja kuvioita.

”Tuostahan ne kalat näkee, jos ottaa selvän mikä on mikä. En minä kyllä tuohon luota, usein tulee kalaa siitä syvyydestä, jossa ei mitään näy.”

”Se on niin tarkkaa tuon muikun kanssa. Metrin kun heittää troolin korkeus, niin tulos on ihan toinen.”

Hellesäällä muikku viihtyy pohjassa, mutta siitä ei ole nyt pelkoa. Eniten kalaa näyttäisi kaikuluotaimen mukaan olevan reilun kymmenen metrin syvyydessä.

”Kyllä on oppirahoja makseltu ja troolia pohjasta irroiteltu. Tulee turhan kalliita kaloja, kun mennään ääirajoille.”

On aika laskea trooli ja aloittaa veto. Kaksi ja puoli tuntia lähes suoraa ajoa 3,7 kilometrin tuntinopeudella.

”Tämä on yksitoikkoista touhua – hyvällä kelillä.”

Ahtaat väylät luovat haastetta

Oman jännityksensä tuo reitti kapealla laivaväylällä. Tänään ei kuitenkaan näy rahtiliikennettä edessä eikä takana.

Veto on ohi ja alukset ajetaan toistensa kylkeen troolin nostoa varten.

Erkki nappaa äkkiä kiikarit silmilleen ja manailee: ”Ei kai ne tuolla mene? Kyllä menee!”

Hiltusten jälkeen vesille lähteneen toisen troolikunnan liikkeet kiinnostavat. Jos he lähtisivät vetämään samaa reittiä vastakkaiseen suuntaa, molempien aamu olisi pilalla.

Hiltusten havaittua kilpailijan syntyy lyhyt, hyvin savolaishenkinen ajatustenvaihto radion välityksellä.

”Mittee myö tehhään? Ne män tuolta yläkautta.”

”Niihhän nuo näkkyy mänevän.”

Eli voidaan vain odottaa mitä tulee tapahtumaan.

Myöhemmin huomataan kilpailevan venekunnan valinneen toisen reitin, eli yhteentörmäystä ei synny.

Tuottajahinnat ovat huonoja

Vedon edetessä lokkiparvi kalastusalusten perässä kasvaa. Ne hamuavat troolista läpi sujahtavia kuoreita.

Erkki pohdiskelee kalan ja polttoaineen hintoja. Tukkuun myyminen ei houkuttele.

”Kyllä ne rahat menee pakoputkesta suoraan ulos, jos joutuu tukkuun myymään. Kallista on polttoaine nykyään.”

On aika nostaa trooli ja tarkastaa tulos. Sata kiloa muikkua olisi tyydyttävä saalis.

”Kyllä tuli yksi kesän huonoimpia vetoja.”.

Saalis ei ole suuri, mutta työstä sen nostaminen käy.

Erkki Hiltunen seuraa kilpailijoiden liikkeitä.

Trooli on siis ollut liian ylhäällä.

”Nelisenkymmentä kiloa muikkua ja muut päälle.”

Muut ovat lahnoja, särkiä ja jokunen isompi kala.

Lokit saavat joka-aamuisen juhla-ateriansa, kun roskakala heitetään takaisin järveen. Särjet otetaan mukaan ravustajien syöttitarpeita ajatellen.

”No, on täältä tyhjemminkin käsin tultu. Sen verran tuli, että sai käsiin suomuja”, kuvailee Erkki Hiltunen lajiteltuaan saaliin.

Paluumatka satamaan sujuu troolinvetoa joutuisammin ja on aikaa ihailla auringonnousua sekä maisemia. Huono saaliskaan ei tällä säällä onnistu harmittamaan savolaista kalamiestä pitkään.

”Vuan eihän siinä, tämmönen keli, viissattoo killoo kaloja, ni sitte oes tämä homma täyvvellistä!”

ANTTI HIRSAHO

Lajiteltavaa ei tällä kertaa ollut liiaksi.

Vuan eihän siinä, tämmönen keli, viissattoo killoo kaloja, ni sitte oes tämä homma täyvvellistä!

Muikut jäähdytetään välittömästi jäähileellä, jotta kylmäketju ei katkea.

Kalastajakunta ikääntyy

Sisävesillä riittää edelleen ammattikalastajia, mutta heidän keski-ikänsä alkaa olla korkeahko. Suomen sisävesiammattikalastajien yhdistyksen puheenjohtaja **Veli Heinonen** Padasjoelta kertoo, että päätoimisia kalastajia on noin 200.

”Eläköidyttäessä ei välttämättä löydetä kalastuksen jatkajaa. Jonkinlainen houkutin ammattikalastuksen pariin pitäisi saada.”

Erääksi intoa laskevaksi tekijäksi hän mainitsee lupien saamisen hankaluuden. Vesialueiden omistajat suhtautuvat paikoin ihmeen nihkeästi ammattikalastukseen.

”Alalla on selvästi eniten yritteliäisyyttä isoilla vesillä, joilla saa helposti lupia. Omistajat eivät usein niitä anna, koska haluavat pitää muikkukannat vahvoina esimerkiksi istutettujen lohikalojen ravinnoksi.”

Troolin vetämiseen vaaditaan suuria vesialueita, ja jos joku keskeisen vesialueen omistaja ei lupaa anna, kalastus hankaloituu. Hurjimmillaan Saimaalla on pyydetty yli kymmentätuhatta euroa vuotuisesta kalastusoikeudesta.

42 vuotta ammattia harjoittaneen, neljännen polven kalastajan Heinosen poika tulee aikanaan jatkamaan yritystä. Lapsenlapsilta ei ole vielä tiedusteltu tarkempia urasuunnitelmia.

ANTTI HIRSAHO